

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejema upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. februarja 1898.

Politiški oddelek.

Univerza v Ljubljani.

Velike dogodbe, katere pretresajo našo državo, in zlasti zadnje dogodbe na „nemških“ visokih šolah, so z elementarno silo uplivala, da je oživila skoro pol stoletja stara ideja, katera pa je bila prav v zadnjih letih skoro pozabljena, namreč ideja slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

Mestni zastop ljubljanski in dež. zbor kranjski sta se pod utisom rečenih dogodb izrekla soglasno za univerzo v Ljubljani in upanje je, da se ta, za ves naš narodni, politični in kulturni napredek prepomembna stvar srečno dožene.

Misel je izprožila narodna stranka. V njenem imeni je dr. Majaron stavil v dež. zboru dotični predlog, kateri so podpisali tudi vsi poslanci katoliško-narodne stranke, in na občno začudenje se je za ta predlog, dasi samo v principu, izrekla tudi nemška stranka. Razložek mej predlogom dr. Majarona in barona Schwegla tiči prav za prav samo v stilizaciji. Majaron je predlagal, naj se pozove vlada, ustanoviti v Ljubljani vseučilišče, na katerem bi se razen v slovenskem jeziku predavalo tudi v nemškem, hrvatskem in italijanskem, tako da bi zavod bli pristopen vsem tem narodnostim, baron Schwegel pa je na nasvetoval univerzo, na kateri bi se poleg predavanj v nemškem jeziku poučevalo še v rečenih treh jezicih.

Bistvo obeh predlogov pa je, naj se ustanovi utrakvistična univerza in prav ker se oba predloga v tem dotikata, je cpravičeno upanje, da se pri obravnavah v upravnem odseku doseže popolno soglasje tako, da bode dotični predlog upravnega okseka zbornica soglasno odobrila.

Nam se zdi velikega pomena, da se doseže popolno soglasje. Ako Nemci ne bodo nasprotovali, premagati bo samo finančijne pomisleke osrednje vlade, političnih in

narodnostnih pomislekov vlada ne bo mogla imeti in kdor je politik in pozna avstrijske razmere, mora priznati, da je to mogočna pomoč našemu prizadenju za univerzo.

Utrakvistična univerza je stvar, katera se da doseči in katere se moramo oprijeti z obema rokama, ako se sami nečemo oškodovati. Utrakvistična univerza je pot do povse slovenske univerze, do uresničenja tiste ideje, katera ima za nas skoro bi rekli usoden pomen.

Slovenci danes absolutno ne moremo ustanoviti popolnoma slovenske univerze. Sedaj še nimamo profesorjev in celo kraljestvo bi zaslužil, kdor more imenovati može, ki bi bili znanstveno in jezikovno osposobljeni za vseučiliško katedro. Nekaj sposobnih mož imamo sicer, ali za vse stroke jih nimamo. In naša znanstvena literatura? Te nimamo skoro nič in minola bo še lepa vrsta let, predno postanemo v tem oziru vsaj toliko samostojni, kakor Hrvatje, kateri so še danes precej revni, da si jih vlada in akademija na vso moč podpirata.

Ti razlogi govore očitno za utrakvistično univerzo. Utrakvizem je stvar, za katero se zavzema celo tako odličen češki rodoljub, kako je profesor Albert in če veljajo njegovi nazori za Čehe, koliko bolj za nas Slovence.

Če dobimo utrakvistično univerzo, služila bode skoro izključno nam Slovencem. Slovenci se bodo mogli posvečevati akademiški karijeri in tekom dobrega desetletja nam vzgoji ta univerza toliko slovenskega naraščaja, da bode ta lahko zasedal vse katedre. Odvisno bo samo od nas Slovencev, da se potem razširi veljava slovenskega jezika na tej univerzi in razvoj naravnih razmer prouzroči naposled, da postane zavod popolnoma slovenski in to toliko laglje, ker itak ni misliti, da bi to univerzo obiskovalo kaj prida nemških dijakov.

Istina je in zastonj je to tajiti: nemška kultura nam daje sedaj sredstva za naš narodni, za naš kulturni boj, ona nam daje orožje, s katerim se borimo za svojo emancipacijo, in ta orožja moramo izkoriščati, dokler nismo samostalni, dokler nismo toliko trdni, da lahko izhajamo brez njega.

Trdno prepričani, da je utrakvistična univerza jedina, katero smo sedaj in morda še pol stoletja v stanu doseči, pozdravljamo stavljeni predlog dr. Majarona z radostjo in želimo, da se doseže glede njega popolno soglasje, tako da sprejme dež. zbor dotični predlog soglasno ker le na ta način se izpodbi vsaka protiakcija žal še vedno silno uplivne nemške stranke na Kranjskem.

Po naših informacijah niso odločilni krogi nasprotni sproženi ideji. Jedinu ugovor, kateri imajo proti utrakvistični univerzi je ta, da so ustanovni stroški jako veliki. Veleupliven državnik, s katerim smo imeli priliko govoriti, nam je rekel v tem oziru: Ako se deželni zbor izreče za utrakvistično univerzo, katera postane sčasoma tako gotovo popolnoma slovenska, kakor se je v Pragi dosegla povse češka univerza, ako dovoli za nje ustanovitev primeren deželni prispevek in sicer s pogojem, da se ustanovi univerza v proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja, in ako tudi Ljubljana in druge večje slovenske občine dovolijo kake prispevke za univerzo, potem Vam jamčim, da jo imate v dveh ali treh letih.

Mož, kateri je tako govoril, ni pristaš slovenske stranke, ampak stoji v taboru nemških „ustavovercev“, ali on pozna natančno mišljenje odločilnih krogov, on ve, kako uplivata požrtvovalnost in lojalnost na izvestnih mestih in ker se nam zde njegovi nasveti vredni resnega uvaževanja, opozarjamo nanje kanjske deželne poslance.

Univerza v Ljubljani — to bodi sedaj ideja, katera nas združuj na skupno resno in požrtvovalno delo, saj je univerza največjega pomena za ves naš razvoj. Bodimo trezni politiki in imejmo vedno pred očmi, kar se da in se more doseči, in ne slepimo sami sebe, saj si s tem le sami kopljemo grob.

Politični pregled.

Položaj — je še vedno jako nejasen. Vlada se trudi na vse možne načine, da zadovolji. Nemce, ali ti se kar ne udajo. Stari liberalci bi se še, toda za njimi stoje nacionalci, teh pa se liberalci boje. Vlada namerava po končanem zasedanju dež. zbora češkega izdati najprej jezikovne naredbe, potem pa sklicati državni zbor sredi meseca marca, ako se bodo z jezikovnimi naredbami zadovoljili tako Čehi kakor Nemci. Če pa se izkaže, da na mirno zborovanje dež. zbora ni misliti, se utegne zgoditi kaj nepričakovanega. Pojavljajo se že glasovi, kateri pravijo, da odstopi Gautschevo ministerstvo, nova pa da sestavi bivši češki namestnik grof Thun in da se državni zbor razpusti.

Stajerski dež. zbor. — Nemški nacionalci so gospodarji štajerskega dež. zbora in izkoriščajo svojo moč v polni meri. Sprejeli so predlog, naj se proglase jezikovne naredbe za nezakonite. V dotično razpravo je posegel tudi rektor graškega vseučilišča dr. Thaner na način, kateri je obudil občno ogorčenje. Slovenski poslanci so nacionalcem dvakrat štreno zmešali. Ker nacionalci niso hoteli poštene volilne reforme, so slovenski poslanci in nemški konservativci pri dotični razpravi zapustili dvorano in isto tako so storili pri razpravi o predlogu, naj ima dež. zbor pravico, razveljaviti mandate tistih poslancev, kateri nastopijo abstinenco. Ta predlog je bil naperjen proti Slovenceem.

Koroški deželni zbor. — Pri razpravi o normalno-šolskem zakradu se je imela šolska debata, v katero je posegel tudi slovenski poslanec Grafenauer, kateri je prav krepko zagovarjal slovenske zahteve glede šolstva na Koroškem.

Istrski deželni zbor. — Kar se godi v istrskem dež. zboru je upra nečuveno. Galerija demonstruje proti slovanskim poslancem na vse možne načine in laški poslanci jej pomagajo. Laška večina je tudi sklenila, da je italijanščina izključni razpravni jezik dež. zbora, vsled česar se slovanski poslanci več ne udeležujejo sej.

Šlezijški deželni zbor. — Slovanski poslanci šlezijški so stavili predlog, naj se izvoli posebna komisija, da določi, kako naj se uredi jezikovne razmere v Šleziji. Nemška večina je predlog odklonila, vsled česar so slovanski poslanci izstopili iz dež. zbora.

Francija. — Obravnava proti Zoli še vedno ni končana. Ker sodišče ničesar ne pripusti, kar bi moglo spraviti resnico glede Dreyfussa na dan, so obravnavo spremljajoči pojavi poslati še dosti zanimivejši, kakor obravnava sama. Sedaj je očitno, da so monarhisti prouzročitelji velikega gibanja proti Zoli, Židom, Dreyfussu itd. ter da delajo s tem na obnovitev monarhije.

Obrtnija.

Slovenci in mednarodni promet.

(Konec.)

Glavna težkoča bi bil začetek. Zadruga bi vsekakor potrebovala kakih 15.000—25.000 gld. (nakup zemljišča v Trstu in Aleksandriji, ograja eventuelno velika lesena baraka, prodajalni prostor, pisarnica, plače zaupnih mož).

Trgovina z lesom v Aleksandriji je toli ogromna, da bi celo kakih 25 do 30 samostojnih slovenskih zadrug ceno lesa le neznatno znižalo. Če hoče zadruga les hitro razprodati, trebalo bi le navadno ceno nekoliko znižati. Kmet zadrugar bi pa dobival na vsak način namesto, recimo 40 gld. (zdaj), vsekakor vedno najmanj 80 gld.

Druga težkoča je nevednost in siromašnost našega kmečkega stanu. Kmet, ki danes les proda, hoče imeti jutri že svoj denar, in dostikrat prodaja les le v največji potrebi. Zadruga bi potrebovala tedaj še več kapitala, morda nekaj poseben zalog, iz katerega se kmetu neka svota takoj izplača, ostalo vendar še le po 4—6 mesecih, kedar je les v Egiptu prodan.

4. Sadje. Egipt in sploh Jutrovo nima sadja. Jablane, hruške, orehi, črešnje itd. siser bujno rastejo, rast se vendar hitro vstavi, drevje ostaja pritlikavo. Naše sadno drevje cvete tu januarja in februarja. — cvet vendar odpade popolnoma, sadu tedaj ne prinaša. Proti severu je Grško in Mala Azija, kjer raste neka vrsta jabolk in hrušk, ki niso priljubljene, trde so, skoro lesene, okus in sok ni prijeten. Trgovina s sadjem v Egipt seveda ne more imeti ona važnosti, katero sem pripisal trgovini z lesom. Egipt je sicer jako bogata dežela, — ima pa le 10 milijonov stanovnikov. Pri vsem tem bi bilo torej lahko razpečati vse slovensko sadje v Egipt, — in še premalo bi ga bilo. Od kod pride sadje v Egipt? Iz Amerike (severne), Marseille, Trsta, Ham-